

مستشرقان

مطبعه و محل اداره :

جنرال اوغلنده امنيت
صندوقى جوارنده
شكول يقوشنده
۲۲ نوسرو

سلکمزہ موافق آثار
جدیدہ مع المنونہ
قبول اولنور

درج ایدلہ بن آثار اعادہ اولنماز

دیرہ ، فلسفہ ، علوم ، حقوق ، ادبیات تاریخ ، و سیاسیات و بالخاصہ احوال و مشورہ اسلامیہ و بہت ایدر و ہفتہ روزہ بر نشر اولنور .

صاحب و مؤسسری :

ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب
تاریخ تأسیسی

۱۰ تموز ۳۲۴

آبونہ بدلی

سنہ لکی

عماک عثمانیہ ایچون	۶۵	۳۵	غروش
روسیہ	۶۵	۳۰۰	روبلہ
سائر ممالک اجنبیہ	۱۷	۹	فرائق

در سعادتندہ نسخہ سی ۵۰ پارہ در

قیرلہ دن مقوا بورو ایله کوندریلیرسہ سنوی
۲۰ غروش فضلہ آلنیر

یدنجی جلد

۱۴ رمضان ۱۳۲۹ پنجشنبه ۲۵ اغستوس ۱۳۲۷

عدد : ۱۵۷

والده لریمز چو جو قلی ایچون باقیکنز نه مشکلاتره تصادف ایدیورلر . شفقت ، حسیات بزم والده لریمزده امینم که هر ملتک والده لرندن دهاها زیاده در . فقط یوقاریدن بری صایدیغ وخیم طرز تربیه لری هب صافقلرنندن ، جهالتلرنندن ایلدی کلنور . بن قباحترک هپسنی قادینلره عطف ایتمکدن زیاده حیات وموجودیت اجتماعیه ومدنیه منری بوکریوه لره سوق ایده نلره ، مملکتده بو یوک مقیاسده سفاهت وجهالت او یاندر انلرده بولورم . قادین ، والده . . . علوی کله لر ! . . . اونلری حقیقه تعالی ایتدیره جک ، بز ارککلرک هر درلو مشکلات ومزاحمه قارشنی تأسیس ایده جکلری « قیز تربیه سی » . . . « قیز مکتب لری . . . » در .

اسکدار ادهم نژاد

« قابتولاسیون »

بو حریف کیمدر وقاج یاشنده در ؟ بنده لایقیه بیله میورم . فقط شو قدر دیه بیلورم که : بونی بیلمک هر عثمانلی به واجبدر . بن کندی حصمه دیمک ایستهرم که « قابتولاسیون » غایت بیوک وجدی بر چهارشنبه قاریسیدر . دها بر آز یوکسلتمک استه نیلورسه « انسانیت دشمنی » دیمکده مناسب اولور . زیرا « قابتولاسیون » انسانلک ایسته دکلری شیلردن هیچ برنی استه من : مساواتی ده استه من ، عدالتی ده استه من ، حریتی ده استه من ، انسانیتی ده استه من ، قانون وحکومت بوکا مقابل سکوته مجبور اولیور . البته بویله بر قوت قارشوسنده هر کیم نه سویله سه بو شدر . بوکون عموم عثمانیلر ترقی و تعالی ایتمک ایستلر ، بو وطن اوغرنده هر شیلرینی فدا ایتمک ایستلر ، بوتون عثمانلی ملتی حیاتی ایچون هر نه لازم ایسه بو اوغورده فدایه حاضر در ، فقط هر نه طرفه توجه ایده جک اولورسه اوکنده بر قابتولاسیون بلیه سی سد اسکندر کبی مانع اولیور .

شوحالده هر شیدن مقدم بو حریفی پک یقیندن طایمه لی ، دوغریدن دوغری بونک ایله اکلاشمه لی ، لدی الايجاب بونک ایله کوروشمه لی وبواوغورده بر آز فدا کارلق کوسترمله لی . بن بونک قوتی بر وقعه ایله تصویر ایده جکم ، بووقعه اولمش کچمش در . مصال ، حکایه دکل . پک یقیندن طایندیغ بر ذاتک ، بک اوغلنده تک بر خانه سی وار . اونی کیرابه ویریور ، بوتون عائله سی بوندن کله جک واردات ایله کچنیر . بو خانه او عائله تک یکانه سرمایه سی ، روتی و حیاتی در . استانبولده بک اوغلنده مستاجر کیم اوله بیلور ؟ البته اجنبیلر . دوستمز بوخانه بی کیرابه ویریر ، کیراجی تجاران معتبرانندن غوسپودین ، موسیو جناب لری ایدی . علی العاده کیراجی ایله قونطور اتولر یازیور ، بر ایلق ده پشین آنور . آی باشی کلور غوسپودین جناب لری پاره ویرمز . آیک نهایی اولور ، پاره ویرمز ، ایکی آی کچر ، بش آی کچر ، موسیو جناب لری هاها صالار ، شو صورتله بر سنه آیلنی تراکم ایدر ، زوالی خانه صاحبی پاره آله من ، پاره ایسترسه موسیو جناب لری آدیرماز ، بلکه ده آراده صیره ده زارت زورت ایدر . نهایت النهایه موسیو پاره ویرمز ، خانه دن ده چیقماز . بو حال اوزریت

یاخود ایکده جکر دکندن ، قاره کهربادن آغیزلق قیرینی ، قابلوبنه قابوغی بوینه آصیلیر . اکر دیشلری چیقمه یورایسه بوینه تولمش آت ویاخود کویک دیشی آصیلیر . چو جوق بوینده چانغیل چونفول بر جوق شیلر طاشیر ! چو جوغک دیشلری چیقار کن تازه صوغان ویرلر . چو جوق صوغانی کیریطورر . قادینلرک روایتنه کوره چو جوق دیرمش که : - آه انهم نم دیشلرک نه قادر قاشیندیغی بیلسه نم بشیکمی صاتارده صوغان آیر . . . چو جوغک سوء تربیه واعتیاددن صالیسی آقار ، آبی اوله سی ایچون عرب کوله یه اوپدورلر . لاقیردی سویله من ایسه قاناریه تک آرتمش صوینی ایچیرلر . او کسوروک اولور ایسه کویکک یالاغنده کی صوایله آلمایی قیاهرق چو جوغه یدریرلر ، بوینه آت کستانه سی آصارلر ! . . . دهاها نلر ، نلر . . . انسان بونلری یازار کن هم کوله جکی وهم آغلا یه جنی کلنور . بر خانمک چو جونی باغیر یوردی ، صانجیلانمشدی ، اما هر کون بویله ایدی . دو قتوره کوستر دیدم ، اقناعه چالیشدم . او درجه جاهل ایدی که دیکله ته مدم . او بکا اکلایوردی :

— بو یوک چو جوق بوکون صانجیلانندی . چانطه لی آبه خانمه کورتوردم . صاغ اولسون ، قولاغی چینلا سین ، ییلا نمتش اعلا ینکچلی صدف یاغندن سورمشیدی . چو جوغی بر اعلا جانه صتی صتی به صاردیق ، تهرله دی . بر پارچه بنده باشنه سوت صاغدم . هیچ بر شتی قالمه دی . بونی ده دور چانطه لی آبه یه کونوره میم . آبه خانمک ، قوجه نینه لک بر چوق تفسیرلری واردر . هر بری خسته لنی باشقه درلو تشخیص ایدر . چو جوغک معده سی بوزولور ، راحتسز اولور . . . هر قفادن برلاف چقار ، نهایت اک زیاده سوزنی دیکله تن بو یوک خانم معهود . صداسیله : « آا چو جوق قاریشیق ، توتسولو . . . » دینجه هر شی اکلایشیلیر .

آبی ساعتلر اولسون دینیر . آلتندن ماوی بز ایله بر چاتی چاتارلر ، بوغازینی ده باغلارلر . آتی ایله صتی ، صتی به باغلارلر . آباغنه ایکی چوراب و بر نومرو بو یوک آتی جیویلی ، بونی دمیرلی قوجه بر آیاق قابی ده کیدیرلر . انتاریسی بر لری سوپورور . . . زهیه ؟ هایدی باقیچی به ! . . . باقیچی یچاره قادینلره بر چوق شیلر توصیه ایدر . ایشامه اوه دونونجه چو جوغک دوشدیکی یره شربت دوکه جکلر و « آککز آغزیککزک طادینی ، ویریککز اوغلمک شفاسنی . . . » دیه جکلر . باقیچی ده اواشام استجاره یه یاه جق ، دعوت یاه جق ، روکوش خانمه صوره جق . چو جوق اوغرامش باقلم نه اوله جق ! . . . پاره لر ویریلیر ، بعضاً قادینلر اقدیسندن ، زوچندن کیزلی اجداددن قالمه نه سی وار ، نه سی یوق هپسنی صاتارق باقیچی به یدیرلر . کدر ایدرم که بعض جاهل ارککلرده قانارلر .

باقیچی قادین ویا اقدی دهاها سویلر ، باقالم معنامده نه کوره جکم دیر وطلبلره باشلار : بر اوقه قرمنی شکر ، ایکی اوقه بیاض شکر بر طوتلماش چوملکه قونه جق ، آغزی باغلانوب کتیر یله جک ، اونلره شربت پایله جق . بر شیشه ده زیتون یاغی ، آغزینی مهرلرلر ، اوسرای برونندن آتدینی کبی ویسل قارانی حضرتلرینه قادر کیده جک . ایکی دانه دهنکسز طاووق ، بردانه دهنکسز بیاض قوربان

بیماره عثمانی خانه صاحبی محکمه به مراجعت مجبور قالور و مراجعت ایدر . محکمه به بر موجب قانون موسیو جنابلینه جلب کاغدی یوللار ، فقط موسیو جنابلی محکمه به تشریف بیورمزلر ، برکون ایشی اولور ، بر کونده باشی آغریر ، او بر کونده دیشی ، بیلیم نرهمی ، الحاصل خانه صاحبی بوکرده آیلرجه محکمه قابوسنده سورونور .

نتیجه ده حربی کمال احترامه بر پاره ده آلفسزین قایتولاسیون آغانک شفاعتی سایه سنده بر بچق سنه اجرته مقابل بر بوش قونیاق شیشه سی ترک ایتک صورتیه خانه سنی تخلیه ایتدیرمه موفوق اوله رق خانه نک صاحبی اولدیغنه کسب قناعت ایدر . بو کبی وقایع پک چوق اولوب هر سنه تکرر ایتکده در .

بر عثمانی عالی سی بر بچق سنه آج قالمش ، قایتولاسیون مالک اولان یکرمنجی عصر مدنیت سایه سنده تمدن ایتمش ملت له هیج بر زبان یوقدر . بزم امور تجاریه ، صناعیه ، و سیاسیه من دخی قایتولاسیون قارشوسنده بویله در .

بیماره عثمانیلر ، هر جهندن ترقی و تعالی ایتک ایسته دکلری شبه سزدر ، بالخاصه بوکون مشروطیت ایله ده اداره اولنیور ، ایسته بمک قابل دکل ، لکن نه چاره ، اورته لفته او منحوس قایتولاسیون وار .

قایتولاسیون میدانده وار ایکن ، هیج بر عثمانی تجاری اجنبی به رقابت ایله من . رقابت دکل ، اجنبی اولدینی یرده بر عثمانی اثبات وجود ایله من ، ایدر سه بیله یاشایه من ، زیرا عثمانی ایچون هر درلو موانع هر زمان وار ، اجنبی ایچون ایسه هیج بر شیلر یوق .

بوکون بر عثمانی واپوری ، ینه بزم عثمانی حکومتی لیمان اداره سی طرفندن یوز بیک چشیدتکالیفه معروض قالییور ، واپورکنز نه قدر کوزل ، نه قدر منتظم اولور سه اولسون ینه بزم لیمان اداره سی عثمانی یارانغی حامل اولان واپوری ایسته دیک زمان سیر و سفردن منع ایدیور ، انواع مشکلاتی چیقاریور ... انسان سویله مکه حیا ایدر .

بزم لیمان اداره سی یاپیور . بری طرفده یونان باندرلی چسوروک باجالی ماونه لر ، قایتولاسیون آغا سایه سنده جایر جایر بزم پاره لر منی آلییور . ده ها نه لر اولییور ! شو ایکی پاره لق یونانه قارشی ایکی کله قدر اقتدار من یوق ، ایسته بزم احتیاج لر من ، هپ قایتولاسیون ضربه سنه معروض قالمشدر .

احتیاجات بشریه دن ده ها نه کبی احتیاج من واریسه او منحوس قایتولاسیون اوکرده بر سد اسکندر کبی دیکلمشدر .

نه تجارتده ، نه ده صناعتده ، مسئله حیاتیه دن هیج برنده بزم ایچون میدان یوقدر .

قایتولاسیون قارشوسنده بز اعدامه محکوم ، هر نوع تحقیراته معروض و هر درلو حیثیت و حقوق انسانیه و حیوانیه دن محروم بر ملتز . قایتولاسیون آغاده بزه بویله باقار و بویله معامله ایدر . آوروپا مدینتک بزه بخش ایتدیک بر لطف و احسانی وار ایسه اوده بودر . قوجه عثمانی پادشاهلنی اوروپا دیپلوماتلری نظر نده بولطفک منتداریدر . ایسته چابق ترقی و تعالی ایتک ایسته ین عثمانی لر بونلری تمامیه اوکر نعلی ، بو بویوندر یغک آلتندن فصل قور تلمه نک چاره سنی دوشونعلی ، آرامه لی ! بو بایده هر نه کبی اسبابه تشبث لازم ایسه ، هر نوع فدا کارلنی اختیار ایتعلی .

بو ، اساساً هر نه قدر حکومتک وظیفه سی ایسه ده ، حکومت بو وظیفه یی پک چابق ایفا ایله من ، ایده جک اولدینی زمان ده ها بشقه درلو مشکلاته معروض قالور ، احتمالک فتنه له قدر میدان اچیلیر ، افراد ملت و اهالی ایسه ، بو مسئله ده جزئی بر فدا کارلق ایله غایت بیوک بروظیفه ایفا ایله بیولورلر ... نه یایه بیولورلر ؟

یایله جق شی پک قولایدیر : بزم معامله من هپ اجنبی ایله در ، اجنبی ایله معامله ده هپ مقاوله ایله اولور ، بزم ایچون بوندن سوکره کوره جکمنز معامله لرده مقاوله یه یالکنز بر شرط علاوه ایتلی : هر نه کبی معامله ده اولور سه اولسون ، اجنبی طرفندن بر کفالت طلب اولنه جنی زمان « کفیلکنز عثمانی تبعه سی اوله جق » دیملی . ایسته اجنبی ایله هر معامله ده بو شرط تکلیف اولدینی کبی ، هم بزم معامله من صاعلام قازیغه باغلامش اولور ، هم مستأجر لر من کیر الری ماه بمه او یر لر ، و یرمه دیک حالده هر زمان قارشومزده کندی بزمه تمام مساوی بر خصمن اولور .

کفیل اولاجق ذات عثمانی اولدینی کبی بزم ده حقوقز تأمین اولنور . کفیل بزم حقمنزی تأمین ایله بیلسون ده کیم اولور سه اولسون ، ایسته عثمانی بانقه سی اولسون ، ایسته بشقاری ، یالکنز قایتولاسیون آغانک زیرحمایه سنده اولسون . یالکنز لدی الایجاب بزم محکمه من دعوت ایتدیک زمان باشم آغریور بیلیمه زرم آغریور دیه مسون .

پک اوغلنده بیوک مغازه لر ، خانه لر ، آپارتمانلر کیرایه و یرلمکده اولوب ، بونلرک قسم اعظمی عثمانی ملکی اولدینی دخی محقق در . کیر اچیلر کده قسم اعظمی اجنبی اوله جنی شبه سز . ایسته بونلردن بروجه قانون کفالت طلب اولنه جنی زمان ، قانون نظر نده کندی بزمه مساوی بر خصم بولندرمق ایچون مجبوریت وار ، بو شرط علاوه اولدینی کبی ، مستر مستأجر جنابلی دخی بزم کبی قانون نظر نده بزه مساوی کفیل آرامغه مجبور قالور ، بو صورتله بر درجه اوده مشکلاته معروض اولور سه ، هیج اولمزسه آنلرده بزم کبی قایتولاسیون آغایه خصومه باشلار ، بزم ایله برابر قایتولاسیونک اورته دن قالدیر .

لمه سنی آنلرده استرلر ؛ سینیورلر ؛ موسیورلر ، غوسپودینلر ، مسترلرده هیج اولمزسه بزم دشمنانک دشمنانی اولورلر . بزه بو صورتله بر آزه مت ایدر سه ک ، بر طرفندن حکومتزده کنندی وظیفه سنی ایفا ایتکده اهال ایتمزسه ، مملکتزده کوکشمش اولان منحوس قایتولاسیون راحتی منسلب اولدینی کوریر ، کنندی بر آزه طوبلار . نهایت النهایه بزه کنندی مملکتنک صاحبی کندی بزم اولدیغمنزی ، حس ایتکده باشلارز .

ایسته بز اوزمان حکومتدن هر نه طلب ایدر سک خاطر من صاییلور ، حکومت ده بزم سوزلر مزه حواله سمع و اعتبار ایدر . هر نه طلب ایدر سه ک هپ مقبول اولور ، شیمیدیلک همه حال قایتولاسیونک خاطری صاییله جقدر . هر عثمانی ایچون بو منحوس حربی پک بقیندن طامیق و اچیدر ، هر عثمانی بونی بیلمه لی ، بونک ایله مصادمه ایتعلی ، بوکامقابل هر فدا کارلنی کوزه آدیرمه لی ، زیرا بو مسئله بزم ایچون حیات منات مسئله سیدر .

عبدالرشید ابراهیم

صراط مستقیم مطبعه سی مدیر مسئول : اشرف ارباب